

EL CATALANISTA

Solmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

— La correspondencia al Director. —

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.—Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	3 » trimestre
Un número sol.	1 »
Anuncis a preus convencionals.	

EN LA LLIGA DE CATALUNYA

Lo dimars de l' altra setmana, nostre company de redacció don Manel Folguera y Durán doná en la Lliga de Catalunya la tercera y última de las conferencias contra 'l desgabell administratiu del Ajuntament de Barcelona.

Es en un tot digne d' aplauso la enérgica actitud de la patriótica associació barcelonina y no hi ha pas cap dubte que com nosaltres li donará lo poble digne y honrat, massa cansat de que la casa comunal siga no 'l lloch ahont s' administren recta y degudament los interessos de la ciutat, sino 'l lloch ahont hi fassin cap homes de conciencia gens escrupulosa y que ab lo major descaro malversin los cabals de la ciutat.

Lo que passa en l' Ajuntament de Barcelona, passa, sino en tots, en la inmensa majoria dels Ajuntaments d' aquesta desgraciada Espanya. Per aixó lo senyor Folguera, en sa brillant conferencia, no s' entretingué en fer un anàlisis de tal ó qual fet denigrant dels molts que s' han perpetrat en la casa comunal de Barcelona, sino á posar de relleu d' ahont prové 'l mal y examinar lo remey que ha de lliurar als pobles dels que á la ombra d' un cárrech públich cometen los mes denigrants fets maniflejant sense escrúpul y ab aixamplas la conciencia los bens del comú.

La primera part de la conferencia del senyor Folguera, la qual per sa extensió nos veyém privats de publicarla íntegra, ve á com-

batrè d' una manera enèrgica y decissiva la monopolisació dels càrrechs municipals per part dels actuals partits polítics, als qui no guiantlos altre móvil que las sevas passions personals raquítics y l' interés personal, pera res tenen en compte los interessos dels pobles á quins jamay poden representar, ja que no es lo poble qui 'ls designa y vota, essent sòlsament representants de las funestas agrupacions polítiques, que ab lo descaro mes abrumador reparteixen los càrrechs municipals á aquells que més pügan ajudarlos pera enfilar-se.

La segona part de la confèreucia es una verdadera proclama, en la qual lo senyor Folguera excita á tots los bons ciutadans que posin tot son empenyo en allunyar de la Casa Comunal als prevaricadors, denunciant criminalment sas malifetas y procurar pera ells lo major càstich possible pera que serveixi d' exemple.

Vegis lo que diu sobre aquest punt, que be val la pena de publiz carho íntegro:

•En los darrers recursos de defensa que hem apuntat mes amunt com á préviament necessaris pera regenerar la administració municipal, s' hi enclou tot un plan de campanya que 'l poble pot exercir contra sos mals administradors, denunciantlos als tribunals fins á sentència ferma, ó aislantlos á ells y á sos cómplices de tot tracte social ab personas honradas.

•Cert es que un plan radical, extrem si 's vol, pero també es extrema la procacitat ab que 's dilapidan los interessos públichs, y mes extrema encara y bon xich mes deplorable la impunitat de que gosan los autors de tal abús.

•Son recursos aquets d' empendres la societat sa propia defensa que no solen adoptarse may per gust; responen á un deber: lo de conservació, y á una necessitat: la de omplir los buyts que deixan en sa missió 'ls governs del Estat.

•Hi ha lleys, senyors, hi ha lleys concretes que condemnan als regidors poch escrupulosos en materia d' administració; hi ha lleys, es veritat, pero la cuestió es que may s' aplican ó s' aplican sòls á mitjas y fora de lloch pera cambiar Ajuntaments segons conveniencias polítiques. Y tot aixó 's comprén: la solidaritat d' interessos y de miras que lliga als judicadors ab los judicats, eximeix als últims de tot rigor per part dels primers. Tot lo més que sol arribarse á conseguir, quan los Ajuntaments fan nosa, es la suspensió y fins lo processament, pero ve després la son del sigles, ó la resolució ó sobressehimént quan los processats no poden perjudicar ja la acció dels governs.

•Los fets mes escandalosos de la administració municipal han pasat la major part de las vegadas poch menos que desaparebutts als alts poders de la nació. Lo poble 'ls sap com Deu vol y 'ls comenta

com los sap; n' hi ha alguns que 'ls saben ab tots los detalls y no 'ls explican á ningú pel compte que 'ls hi porta; y, finalment, n' hi ha sempre uns quants que 'ls saben per casualitat ó per haverlos sorpresés, y aquets no 's volen embolicar. Lo cert es que, entre uns y altres, resulta que la santa moralitat se 'n va al cel.

• Precisa, senyors, vulgarisar la idea de que es una obligació, però una obligació sagrada é ineludible, la de portar la llum de que 's disposa al aclariment de tota mena de fets que caiguin per sa naturalesa sota la acció de la justícia. Es precis inculcar al poble en general la justa convicció de que incorre en verdadera complicitat ab los malfactors tot aquell que 'ls amaga y ampara ab son silenci, ajudantlos á eludir tota responsabilitat y deixantlos per tant en condicions favorables pera repetir sas malifetas. Y, principalment, urgeix ferli compendre á tothom que mal se pot exigir dels estranys que defensin los interessos d' un país, si sos mateixos fills ja s' aconsolan de perjudicarse ab tal de no comprométres ó de no posar un peu mes enllá del altre.

• Si realment los ciutadans de Barcelona, per exemple, creuen que hi ha fondos mals á corretgir dintre sa corporació municipal, y si de bona fé tenen desitg d' exterminarne las causas eficients, ¿no es just, no es natural, senyors, que ells de sa part hi posin los medis que en sa ma estigan pera evitarlos ó quan menos disminuirlos, tan sols sia pera excitar y ajudar als poders oficials á completar la obra?

• Donchs bé, 'ls medis mes eficassos de que 'l poble pot disposar pera obtindre ab certesa 'ls nobilíssims resultats que persegueix, son los per nosaltres indicats: lo *boicottage* irlandés, la persecució dels criminals per iniciativa popular y, en últim terme, son aïlament, y 'l menyspreu general.

• Ja sabem nosaltres que no faltará qui trobi exagerats aquets cástichs pera 'ls abusos referits, però als que en tal horror se trobin, nosaltres los hi endressarém aquí per via de demostració uns quants conceptes que en altres llocs tenían ja apuntats y que aquí hi escauen ab oportunitat inmillorable.

• Es lemantable, senyors, lo fals concepte que alguna gent te de la rectitut y de la honradesa. Se creuen alguns que te mes alcans moral lo furt d' una manta al mitj del carrer que 'l d' una fortuna en los artesonats salons d' una Corporació pública. Segons los tals, sembla que deu tenirse un rigor extraordinari ab los pillets descamisats quan furta un mocador ó un rellotje, que alguna vegada 'ls ajudan á menjar, y en cambi 's deu anar ab gran delicadesa en lo cástich d' uns senyors de casaca y barret de copa, que, ab los guants posats, roban verdaders caudals que solzament necessitan moltes vegadas pera pagar superfluitats y luxos ben innecessaris á la vida.

»Nosaltres, potser perquè som catalanistas, ho tenim entès de molt distinta manera. No perdonaríam als primers, perquè 'l cástich degudament aplicat purifica; mes tenim en compte que la majoria d'ells son miserables tanyes nascuts d' arbres podrits per dins y per fora; plantas humanes que no coneixen los adops de la educació y de la instrucció y á las quals s'ha negat la sanitosá atmósfera de la moral, naturals florecencias de tabernas y presons, á aquets infelissos, los bons criminalistas obran ab clar seny destinantlos mes aviat á la escola que á presiti.

»Pero, en cambi, senyors, aquells altres homes que han rebut los beneficis de la civilisació moderna, los que han costat á sas families llarchs y costosos desvetllaments pera arribar á imposarse de quins són los debers de tota persona honrada en la societat, los que tenen medis sobrers en la inteligència y en sos brassos pera viure cómodament dels fruyts d' un treball noble y equitativament remunerador, aquets, ¿qué mereixen al faltar conscientment á sos més rutinaris debers, al burlar la confiança de sos conciutadans, vivint sobre sa esquena y, per tant, dels fruyts del treball agé? Som franchs, senyors, pera aquets creyém nosaltres que s' deuria inventar lo grillet més infamant.

»Es una verdadera aberració, senyors, la que tenen alguns de creure que s' pot ser molt honrat particularment y fer negocis ilícits dintre 'ls cárrechs públichs. No, y mil vegadas no; al nostre modo de veure, pera ser honrat, pera ser digne, es indispensable serho de cap á peus, en l' ánima y en lo cor, de nit y de dia, á la llum y á la sombra, en tots los moments y horas de la vida. Qui te pit, qui te cinisme pera fer irregularitats en los cárrechs públichs, y sols allí, es perquè sols allí hi veu la impunitat, basada en lo descuyt dels poders superiors y en la tant censurable apatía del poble que ho tolera. Poséulos, fora dels tals cárrechs, en condicions análogas pera ferse 'ls seus sense perill, y guardéuvos las butxacas si estéu al seu alcans. Y ha de ser aixís: tenim tots una sola conciencia y aquesta ha de ser feta d' una sola pesa.

»Guardemnos, donchs, senyors, d' aquesta rassa de malfactors y sobre tot aislemlos; si 'ls podem enviar á segur retiro, millor; pero, al ménos, femlos enllá, que s' tractin d' igual á igual, que s' entenguin ells ab ells, que s' saquejin uns als altres.

»Fentho aixís potser evitarem aquesta *sens façon* ab que s' presentan al públich, arribant de vegadas fins al punt d' explicar detalls de tal irregularitat. No fa pas gayre temps, á un nostre amich hi haqué contractista d' una gran ciutat que li explicá com ell mateix havia tingut brigadas de trenta homes, cobrant entre ell y alguns altres

per cinchcents, y afegia al final: Aixó no pot denunciarho ningú, perquè 'l duríam als tribunals, y allí, per falta de probas, puig tenim ben guardadas las espatillas, l' escarmentaríam pera no tornarhi may més.

»Senyors, ¿no arriba aixó á un extrém incalificable, que tenim tots lo deber, per dignitat y per interés, d' acabar com més aviat millor? Donchs, *cura de moro*. Cap y á la fi, als purs, als nets de mans y de consciencia nó ha d' espantarlos pas la magnitud dels càstichs destinats als prevaricadors.

»Hem de tenir entés que, entre tots los partits, y entre tots los estaments, y entre totes las classes, sols hi ha una grave, una fonda distinció á fer: la dels bons y dels dolents. Aquets, tristes confessarho, per son major atreviment dominan en general la Societat; gran fortuna es que no ho haigin lograt del tot. Si 'ls bons s' acaban d' adormir, si continuan deixantlos fer, ¡pobres de nosaltres, arribarem á un punt en que per única defensa ns quedarà la de fugir ab las mans al cap!

»Tinguém, donchs, enteresa, que encara hi som á temps. Fort contra ells; molta vigilancia ab los sospitosos, molta energia ab los declarats, y á veure si podrém entronisar en tots los carrechs oficials y populars á la gent de be, ab la qual se canviará en floreixent y próspera la actual decayguda situació del erari públich.

»Y, sobre tot, los catalanistas pensém que en aquesta regeneració administrativa, y sols en ella, debém basar, si algun dia hem d' arribar á ferho, l' edifici social del Regionalisme espanyol.»

Y en las tercera y quarta de las parts que divideix son treball lo conferenciant, aconsella allunyar-se dels coneguts per malversadors, aislantlos fora de la societat honrada, aislar aixís mateix als particulars que per un concepte ó altre se sápigam que haigin secundat la malversació dels interessos comunals y treballar pera que totes las publicacions y periódichs, contribuheixin á la moralitat administrativa trayent á la vergonya pública los abusos que se li comuniquen pera coneixement dels ciutadans y pera poguer obrar en consecuencia.

Y acabá lo senyor Folguera sa brillant conferencia resumint en los següents termes:

»Resumint. De lo fins aquí exposat se'n pot perfectament deduhir senyors, lo llastimós estat en que 's troba actualment la nostra administració municipal, aixís com també l' urgencia d' aplicarhi energichs remeys pera curarla de sa postració. Hem pogut veure ademés com los tals remeys los tenim á la nostra ma y son adequats al diagnostich del malalt. Però, observeuho be, senyors, aquets medicaments son no mes de carácter previ, venen á ser com una preparació pera

posar al cos del pacient en estat propici al verdader y definitiu sistema de curació.

»Se tracta d' un *cranc* naixent, estimats germans en pàtria, lo que pateix la nostra mare Catalunya. Se tracta d' un *cranc* devorador que comensa á abatre sas forsas y avansa ràpidament en sa obra destructora. Es precis operar, no hi ha altre medi; es precis extirpar lo mal d' arrel; pero lo mes trist es que ella no 's troba avuy en condicions de poder resistir la ressecció d' aquest mal empelt que gent extranya li ha encomanat.

»Per aixó es que, avans d' arribar á aquest últim extrém, devém probar per darrera vegada si ab un tractament especial s' arriban á dominar los progresos de la malaltia, logrant al menys deturarla en sa marxa, impedir que avansi més, tan sols sia pera poder arribar al dia en que sas forsas li permetin á Catalunya exposarse á una operació tan radical com la ciencia aconsella.

»Lo tractament en cuestió es quin preocupa en la actualitat á la «Lliga de Catalunya» pera las próximas eleccions municipals. Y preparació d' ell, y sols preparació que podria assegurar son éxit, han de ser los recursos de defensa que he probat d' explicarvos y justificarvos en la present conferencia.

»Respecte á la essencia del tractament, no 'n puch dir res per avuy; sa mateixa importancia requereix un estudi molt complert, que es lo que está fent en la actualitat la Junta d' aquesta associació. Sols sí, en descárrech nostre, devém fer constar, pera evitar en lo possible las mal intencionadas brometas dels nostres enemichs de sempre que, sian los que sian l' alcans y 'ls resultats de la iniciativa d' aquesta associació, com á consécuencia d' ella no han de véureshi assentats en los escons dels regidors de Barcelona en las vinentas eleccions, ni á cap soci de la «Lliga de Catalunya», ni á cap dels individus que ab ella 's puguin considerar més units per sas relacions íntimas ó per parentius ó aliansas mercantils. Y consti que al dir aixó no ho fem sols per compliment, com algú ha demostrat ferho en ocasions no gayre llunyanas; la «Lliga de Catalunya», que no ha faltat may al mes mínim de sos compromisos, probará en aquesta ocasió una vegada mes que sab ser digna pubilla de las aspiracions y virtuts dels antichs catalans.

»En cambi, lo que no pot garantir la «Lliga» de cap manera es l' éxit de sas gestions, si be aixó, com á cuestió d' amor propi, la preocupa molt poch, perque las satisfaccions de son comportament las busca sols en sa propia conciencia.

»La obra que va á empendrer es gran de sobras pera sas flacas espatllas; á ella haurá de contribuir 'hi 'l poble de Barcelona en pés, y aquest prou incorrerá en grave responsabilitat si la deixa perdre.

»La «Lliga», pera son compte, un cop complerta la part de la missió que pot y deu realisar, tant si ha arribat com no sa obra á port de salvació, 's retirará serenament á casa seva, y allí ó bé gosará ó be s' entristirá son esperit, segons los fets consumats li ensenyin si hi ha ó no hi ha camí possible pera la complerta regeneració de la desventurada Patria Catalana.»

SECCIO POLITICA

Recordarán nostres llegidors que, *el conseqüent y digne diputat federal pel districte de La Bisbal* senyor Puig Calzada, va ferse no fa molt temps conservador á fi d' atrapar un bon càrrech á Filipinas.

Are, ab motiu del cambi de govern y tement perdre la moma que tant li va costar d' atraparla, s' ha decidit á ferse fussionista, assegurant aixis las caixaladas.

Be se n' han vistas de consciencias brutas, sense dignitat, ni amor propi, que 's venen á qual-sevol preu á cambi d' un destíno, però com aquest ex-federal, ex-conservador y ex-fussionista molt prompte, la veritat es que 'n corren pocas.

¡Y pensar que tot obeheix á la ganduleria!

Perque, vaja, l' home que vol guanyarse la vida honradament, no li faltan medis de trobar feyna sense necessitat de posar á pública subasta la propia dignitat que es lo que apréciá més tota persona honrada.

Y ara diguin nostres llegidors quina confiança han d' inspirar al poble aquests polítics qu' aixis com se venen per torn als partits que manan, se vendrán també al primer que intenti sobornarlos, si ells ja no ho buscan avans, sempre y quan se 'ls hi pagui més los serveys pera 'ls quals se 'ls desitja.

En bonas mans están alguns càrrechs de l' administració pública espanyola.

Y després se queixan los senyors de Madrid si las Colonias espanyolas intentan separarse de la Mare Patria.

Bonich sistema d' afalagarias enviantlos á gent d' aquella especie que sens pudor y dignitat ha de tractarlos com á terra conquistada y cobrar al menos d' un modo ó altre, lo que han perdut á Espanya, en nom, decencia y fama.

Las célebres economias del partit fussionista comensan ja á fer riurer á la gent que 's fixa una miqueta en las menudencias de la política.

En un dels últims consells de ministres va proposar en Gamazo, que 'ls crèdits extraordinaris qu' haigin de demanar los ministres, surtin tots de las economias que 's faigin en sos respectius ministeris.

O lo que es lo mateix: «Pera fer veure que 's fan economias rebaixen cada hu de vosaltres alguns milions dels gastos del ministeri, presentem uns pressupostos completament nivellats ó ab sobrant si aixis convé, y després per medi de crèdits extraordinaris demanen la mateixa quantitat si fa ó no fa que pujan las economias y *tutti contenti*».

La qüestió aixis quedaria resolta.

Pressupostos ab sobrant verdader y medi de treure lo diner estalviats en lo paper pera poder satisfeser las legítimas aspiraciones dels correligionaris.

Tot lo qual vol dir que si 'n Gamazo segueix ab tants bons plans polítrics no ser gayre entès en questions d' Hisenda, pero en cambi, s' acreditarà de gran pastelero com ja se n' ha acreditat en la qüestió econòmica.

En la qual a horas d' ara no sabem si es proteccionista, oportunista, ó castellanista, donchs sembla que no defensi més que lo que cull en sas propietats de Castella.

En lo Círcul Conservador de Madrid hi han hagut noves eleccions de junta ab motiu de la dimissió que dels càrrecs han fet los silvelistas.

Se donà un vot de confiança a 'n Cánovas a fi de que ell mateix designés los individus que han de compondrer la Junta nova y l' *insigne estadista* com li diuen uns quants desocupats, va designarse a ell mateix com a President segons veyem en los telégramas de Madrid de la premsa de Barcelona.

¿No 'ls hi sembla qu' aixó no fa *guerrero*?

Be prou que l' haguera nomenat per aquell càrrech los pobres infelisos que sotmesos al jou d' en Cánovas no tenen més voluntat que la qu' ell se digna permetrerlos hi.

Pero arribar fins al extrém de designarse ell mateix pera President de la colla, francament, desdiu molt de la seva grandiositat... postissa.

Perque una de dos, ó Cánovas no té prou confiança en ningú del seu requeté madrileny, per por de que s' envalentoni massa, ó senyal de que no té ningú de prou talla pera 'l càrrech que 'ns ocupa.

D' altra manera no 's pot compendrer aquest sistema del jo entronisat fins en las eleccions de juntas de cassinos.

LA LITERATURA CATALANA EN LO SIGLE XIX

ANTECEDENTS HISTÓRICS

(*Continuació*).

La literatura que, á pesar de tot produhí á un poeta com Aussias March, alcansava un período de fecunditat positiva, no ja sols numérica y aparent, en lo cultiu de la prosa, que, després de passar per las mans del Rey Conquistadpr, de Ramon Lull, Desclot y Muntaner, s' enriqueí ab luxosas galas, y adquirí soltura y elegancia en las obras de Bernat Metje, Fr. Antoni de Canals y Fr. Francisco Eximenis.

Al tresor de la erudició eclesiástica y oriental, persistent la una á través dels sigles mitjos, resultat la altra del XII y del XIII, ve á ~~juntarshi lo~~ caudalós riu de la greco-latina, que conservá en part la tradició isidoriana, pero que no acaba de penetrar en las llengüas vulgars sino ab lo gran triunvirat de Dante, Petrarca y Boccaccio. A Catalunya, ahont prompte foren los tres coneguts y estudiats, s' hi despertá simultáneament la afició á la antigüetat clàssica, y ja durant lo regnat de don Pere 'l Ceremoniós compilava y exposava las obras de Séneca 'l dominicá Fr. Lluch, bisbe d' Auximo, que dedicá la seva obra al Papa Climent VI. En la mateixa fetxa 's traduhían los *Oficis* de Cicerón per Fr. Nicolau Quils, las obras eminentment morals de Va-

leri Máxim y Boeci, las *Heroidas* d' Ovidi, y l' *Facetus* calcat sobre l' *Ars amandi* del mateix autor. Lo caballer valencià Antoni de Vilargut, majordóm de don Joan I d' Aragó, s' adelantava á tots sos contemporanis en nostra península al traslladar á la llengua vulgar de son país las deu tragedias de Séneca (1)

Excuso advertir que en aquest renaixement no hi figura un sol humanista com los que després havían de congregarse en la ciutat dels Medicis ó en la fastuosa cort d' Alfons V d' Aragó y I de Nápolis; que 's tracta d' un impuls inicial, y que d' entre 'ls autors llatins s' escullí á aquells que discrepavan ménos per l' esperit y las ideas del medi social ahont vivian los vulgarisadors y devots de sas obras, es á dir, los moralistas com Séneca y Valeri Máxim, y 'ls poetes eròtics com Ovidi. Se nota, no obstant, un progrés en la interpretació y noticia de la literatura pagana, comparant las citas y referencias d' autors clàssichs que 's troban en los del últim ters del sigle XIV y la primera meytat del XV, ab lo candorós desgavell que en aquesta part distingeix als erudits d' época un poch anterior.

Venint ja als resultats del avans dit moviment de restauració literaria, consagram una menció lleugeríssima á la Crónica de Pere IV, pera fer constar quan ménos, que no fou escrita pel mateix Rey, com s' ha cregut fins fa pochs anys, sino per son conseller y lloch-tinent de Mestre racional Bernard dez Coll (2), á qui inspirava y corregia, afegintli potser de son compte alguns passatges.

De Bernat Metje (3), cortesà de don Joan I, l' *aymador de la gentilesa* secretari d' ell y de sa esposa donya Violant, expertíssim home de nom, lo que no l' lliurá de donar ab son còs á una presó, y sobre tot, escriptor tan notable per son talent y saber com pel ayre y la ductibilitat extraordinaris que sapigué comunicar á la llengua catalana, casi no se 'n ha parlat fins á nostres dias ab motiu d' haverse imprés per primera vegada sa traducció d' una llengua llatina del

(1) Se veuen puntualizadas aquestas y altres notícias sobre l' assumpto en l' exelent y eruditíssim treball llegit per don Antoni Rubió y Lluch al ingressar en la Academia de Bonas Lletres de Barcelona. *El Renacimiento clásico en la literatura catalana*, Barcelona 1889). Citaré aquí sumariament duas compilacions de caràcter no clàssich, la del *Speculum historiale* de Vicens de Beauvais per fra Jaume Domènech, y l' copios *Recull de exemplis e miracles, gestes e faules e altres llegendes ordenades per A. B. C.*, tret a llum fa poch per don Marián Aguiló, conforme á un manuscrit de principis del sigle xv.

(2) Aixís ho demostra una carta autògrafa de don Pere, trobada en l' arxiu de la Corona d' Aragó, y publicada en la revista *La España Regional* (Tomio III: Quad. 18, corresponent al 18 d' Agost de 1887) per lo senyor don Joseph Coroleu, á qui tant deu la historia del Dret, de las costums y de la constitució política de Catalunya.

(3) Lo de Metje es apellido y no indicati de professió, com diu molt bé el senyor Coroleu en a interessantíssima conferencia sobre nostre autor, llegida en l' Ateneu Barcelonés y publicada en *La España Regional* (9 de Febrer y 12 d' Abril de 1890.)

Petrarca (1), y 'ls quatre diálechs originals del *Somni* (2). Y aixó que la historia de Walter y Griselda degué de vulgarisarse en sos temps fins al punt de que; segons nos refereix lo mateix Metje, la recitaven las ávias á la vora del foch en las vetlladas d' hivern; y en quant al *Somni* no tardá en estendre sa reputació per tota Espanya, ja que l' autor de *La Celestina* aludeix á ell en l' acte primer de la famosa tragicomedia, citant per boca de Sempronio al secretari de don Joan I, com autoritat en contra de las donas, al costat de Salomón, Séneca y Aristóteles.

L' escepticisme benévol y sense pretensions dogmáticas que engendran lo coneixement dels homes y la societat, las etzarosas peripicias d' una situació elevada, blanch de la enveja, y la desventura per remat d' inquietas ambicions y sollicituts; cert ayre de taujaneria combinat ab una gran dossis de sentit práctic y d' erudició gens farragosa ni cansada: la inventiva fecunda y l' agradable vagar per las regions de la fantasía, desflorant los problemas filosófichs, donan al *Somni* de Bernat Metje un atractiu poderós, major potser que si s' hagués escrit en nostres dias. En alguns passatjes la ingeniositat maligna traspasa 'ls límits del decoro; hi ha escena, per lo contrari, que pertanyen al domini de lo patétich; lo que may se desmenteix es la mestria ab que l' autor modela sa prosa conforme á las circumstancias y conduheix lo diálech del modo més hábil pera sostenir la atenció de sos llegidors.

FR. FRANCISCO BLANCO GARCIA,
Agustiniá.

(De *Ea Ciudad de Dios*)

(Acabard)

(1) *Historia de Walter e de la pacient Griselda, escrita en llatí per Francesch Petrarca: e arromançada per Bernat Metje* (Barcelona, 1883); edició en caràcters gòtics, dirigida ab exquisit gust per don Marian Aguiló, y que forma part de sa *Biblioteca d' obres singulares del bon temps de nostra lengua materna, estampada en letra lemosina*.

(2) *Le songe de Bernat Metje, auteur catalan du XVI si'cle, publié et traduit pour la premier fois en francais, avec une Introduction et de notes par J. M. Guardia*. (Bordeaux, 1889).

Comensa 'l llibre describint la aparició del rey don Joan, acompanyat del poeta Orfeo y l' endevinador Tiresias, y dubtant Bernat Metje de que sia cert lo que veu, don Joan li parla y convens de la immortalitat de l' ànima. En lo segon diálech axplica 'l Monarca quina fou la causa de la seva mort, y com Deu, avans d' admétre'l en lo paradís, li fa expiar lo massa afecionat que fou en vida als plahers y frivolitats del mon. Conta després Orfeo son tragi d' ultratomba pera trobar á Enridice, tal com se refereixen en las *Metamorfosis* d' Ovidi; y Tiresias, que no pogué sufrir los arrebatos amorosos de son colega, ni l' assentiment y aprobació que 'ls hi presta 'l Secretari, se desfá en invectivas y acusacions contra 'l sexo femení, lo qual vindica Metje ab habilitat, ja recordant las glories de donas ilustres, ja enllitgint las malas costums dels homes. Al finalisar lo quart y últim diálech, aconsella Tirsis á Bernat Metje. que procuri acullirse á tranquil port ja que ha probat las tempestats de la mar. No obstant, lo Secretari de don Joan I no tarda en esserho de son successor don Martí, com ho demostra una car a d' aquest descoberta per lo senyor Coroleu.

NADAL (I)

Deixa que la neu cobreixi
com una mortalla 'l món
y l' auellet s' arrauleixi
mort de fret, de fam y són.

Arracerats en eix sostre,
del foch al suau calor,
deixa inflamar-se 'l teu rostre
ensempe ab lo ví y l' amor.

Acosta la copa als llabis,
y en ella, ma vida, beu,
y brinda ab lo ví dels avis
pel teu cor y pel cor meu.

Per tots quants en la rodona
de l' amor s' han assegut
y li han teixit sa corona
de perpetua joventut.

Per l' any que mor de tristesa
veient lo mon desolat,
com tenint la sava presa,
com un cor que ja no bat.

RAMON E. BASSEGODA.

(1) Del llibre *Quatre Versos*.

CORRESPONDENCIA

Castellar del Vallés, Desembre 1892.

Sr. director de LO CATALANISTA.

Molt senyor meu: al cumplir mon comés de corresponsal seu, dech avuy parlarli de Nadal.

Com en totes las regions d' Espanya esperavan en aquesta cauria la grossa, ja que 's jugarian aproximadament uns deu números entre 'ls enters y décims de la rifa extraordinaria del dia 23 del corrent, y com deu suposar tots los que tenían part en causa, somniavan la distribució que darian als mils que 'ls debía distribuir lo deu éxit.

Arribá la nit del 23 y 'l teléfono permanesqué mut y tots los castells en tan poch temps alsats comensaren á perdre la vertical fins qu' á l' arribada del corrent caygueren enrunats.

No obstant, nos ha tocat un petit pessich pera poguer passar millor las festas, puig han sigut premiats ab 2.500 pessetas respectivament lo número 3.208 que 's jugava enter en lo café de don Jöseh Gatell (Vinyas) y 'l 45.146 en lo de don Fernando Pujol (Sardanet), quals societats los tenian distribuïts en petites parts.

Altre fet més important tingué lloch lo dia 24 pera aquesta població y fou la prova de la máquina que acaba de ser montada en lo nou vapor, propietat de don Toribi Pobla y Cañellas, fill d' aquesta, y que ha fet lo sacrifici de dotar a sa petita patria d' un nou establiment industrial.

No havia tingut en ma vida una impressió d' aytal género. Ahir estesas per terra vegerem moltes pessas de metall en distintas formas, avuy las ve-yém reunidas totas en estretas relacions: fins aquí no hi ha sorpresa, perquè també hem vist en desordre 'ls ossos y componèr d' ells l' esquelet del home y d' altres animals, ia sorpresa es pera quan lo maquinista, segur de son treball, dona lo vapor y la inèrcia d' aquellas masses de ferro se converteix en moviment, qual terratrèmol distribuïx lo treball que ha de traduhirse despres en lo pa de numerosas families.

La aplicació del vapor als diferents ramis industrials, es sens dupte lo més útil que s' ha proporcionat l' home en lo seu obligat é infinit progrés.

La esmentada prova deixá satisfets a tots los espectadors, entre 'ls quals se trobavan nostres dignes primer y segon Batlles, que donaren altra prova evident ab la sua presència, del interés que 's prenen pel be dels seus administrats.

La máquina, sistema Corlis, ab condensació, de forsa de 60 caballs y ben construïda en los acreditats tallers de la Maquinista Terrestre Marítima, cual circumstancia y la de ser catalans també los obrers que montaren la mateixa com lo calderer encarregat de las canonadas de la caldera, abdos joves altament instruïts, científica y prácticament, hasta en los mes petits detalls de las operacions que 'ls encomaná la societat a quals òrdres trevallán; deixaren y millor ompliren d' entussiasme nostres cors catalans, puig doná sempre goig al fill veure los esforços de la mare pera donarli honra y profit.

Altra novedat nos dugué Nadal y es la presentació en los oficis divins de la escolania improvisada en poch temps per l' organista d' aquesta Iglesia, quals tendres nens cantaren una bonica missa pastoril, ab molt bona entonació y justesa; sas armoniosas y dolsas veus fan esperar molt, aixís com també lo senyor Ballester que ha sabut dirigirlos a cuita correns, y sens pre-vis coneixements musicals al cant de la esmentada missa.

Per la tarde y nit en lo teatre doná en los dias festius funció una companyia lírica, posant en escena algunas sarsuelas que'agradaren molt al número públich que afavorí nostre petit teatre, majorment «Las tentaciones de Sant Antonio» en qual desempenyo fou auxiliada la companyia per alguns

joves de nostre coro que sapigueren cantar bé y ab tota propietat la par coral.

Hasta altre dia's despedeix son afectíssim S. S.

Lo Corresponsal

NOVAS.

Al entrar en l' any VII de nostra publicació desitjém pera tots nostres abonats tota mena de prosperitats en l' any 1893.

Y no cal dir quant voldríam que fos l' any que avuy comensa lo darrer de la esclavitut de Catalunya.

A lograr aixó s' encaminarán com fins al present nostres esforços fins á lograr pera nostra abatuda patria aquell grau d' esplendor y llibertat que tant anyora.

Per causas imprevistas lo «Centre Catalá» s' ha vist obligat á suspendre l' anunciada vetllada literaria-musical de que parlarem en lo passat número.

Avuy tindrà lloch en lo Teatro Cervantes la representació de la sarsuela *El Rey que rabió* y per la nit en lo Teatro Principal la segona representació de la sarsuela en 2 actes *La Mujer de papá* y *Los Secuestradores*.

L' exími novelista D. Joseph Pin y Soler, está acabant una nova novela titulada: *Lo Quilto*.

En lo darrer número de la revista catalana *L' Avenç* s' hi publica lo retrato del malaguanyat patrici En Manel de Bofarull.

Segons telegrama rebut en lo Banch, ha arribat felisment á Buenos Aires, nostre distingit compatrici don Pere Llonch y Font, Director de la Sucursal del Banch en aquella capital.

Plaunos consignarho aixís.

S' ha publicat impresa la tragedia en 3 actes y en vers *Lo Comte de Pallars*, originals de don Joan Maluquer y Viladot.

Per tota la setmana próxima repartirém á las personas que 'ns ho tenen sollicitat, lo volúm V de la Biblioteca de LO CATALANISTA.

L' Ajuntament de Vilafranca del Panadés ha pres l' acort de posar en catalá los rétols d' alguns carrers y plassas d' aquella catalana vila.

Aquest acte, de verdader patriotisme y que deurían imitar tots los ajuntaments de Catalunya, se fa mereixedor de nostre entussiasta aplauso.

Lo dimecres de la setmana passada, lo celebrat escriptor y llorejat poeta don Joan Pons y Massaveu, doná lectura en los salons de la Lliga de Catalunya de un de sos travalls inédits relacionat ab la época de la revolució de Setembre.

Dit treball meresqué los aplausos de la distingida concurrència que omplenava los salons de la patriótica associació catalanista.

En la Junta general celebrada en lo Centre Catalá de Vilafranca del Panadés, pera procedir á la votació de tres vocals, segons los estatuts prescriuen, foren elegits per majoria, don Manel Sala, don Anton Martorell y don Albert Moliner.

Hem rebut lo volúm III de la biblioteca «La Veu de Catalunya» conteniunt un ben escrit y mellor pensat treball titulat «Le Reivindicació del llenguatge en la ensenyansa, primaria» per lo coneget escriptor catalanista don Sebastiá Farnés.

Agrahim la deferencia ab que 'ns ha distingit nostre apreciabilíssim company.

Nostre estimat amich y company de causa, don Jaume Fonolleda y Guardiola, per decret presidencial del 2 del mes passat, fou nombrat Vice-Cónsul del Perú en Barcelona.

En las últimas eleccions hagudas en lo Centre Excursionista de Catalunya ha quedat constituïda la Junta del modo següent: President, don Francesch de S. Maspons y Labrés; vice-president, don Artur Pedrals; secretari primer, don Joseph Reig y Vilardell; idem segon, don Joseph Salvany; vocals, don Macari Golferichs, don Enrich Masriera, don Joan Cardona, don Manuel Rocamora, don Emili Canals y don Ramon Soriano.

En una de las darreras sessions de la diputació provincial, s' acordá subvencionar ab 250 pessetas al Consistori dels Jochs Florals y que hi assistesca una emissió de son sí.

Los centralisadors, la gent que sempre y á totas horas volen fernos veurer á galet prometéntnosho tot pera no donarnos res, acaban de cométrer

una nova injustícia en la persona de lo sabí gefe d' aquesta Biblioteca provincial universitària don Maria i Aguiló y Fuster, que ocupava un dels primers números en lo escalafó del Cos d' Arxivers Bibliotecaris y Antiquaris. Lo senyor Aguiló ha sigut jubilat sense haberho demanat y en contra de sos desitjos. S' ha volgut favoreixer, á lo que sembla l' ascensa de un individu del Cos y pera ferho s' ha ordenat la jubilació del expressat gefe.

Ab aixó s' ha privat al Cos d' una persona conceixedora de la bibliografia en general y molt especialment de la referent á nostre idioma matern. No havém de ressenyar aquí 'ls moltíssims mérits del senyor Aguiló, perque 'ls coneixen be nostres lectors y son estimats en tot Catalunya, en Espanya y en l' extranger. Apart de ser un de nostres primers poetas, ha presat grans serveys á la literatura catalana ab la publicació de obras antigas, entre las quals se troba la crónica del Rey D. Jaume, lo llibre de cavallerías de *Tirant lo Blanch*, obras de Ramon Lull y numerosas coplas y romanços, interessantíssims los últims per lo text y per la reproducció de curiosos grabats vells, feta ab suma fidelitat. En altrás nacions, ahont se miran avans que tot los interessos de la ciencia y 'l mellor servey del públich, lluny de jubilarlo s' hauría posat en empenyo en mantenirlo entre 'ls arxivers y bibliotecaris en activitat, perque ara mes que may haurían pogut ser profitosos sos estudis y sa experiència á una de las branques importants de la Instrucció Pública.

Peró en nostra pobra y desgraciada pàtria, regida y governada per esperits concupiscents, res significa voler dir los serveys prestats, los mérits concrets, ni lo talent.

Basta que algun personatge influent vulgui protegir é un seu amich, pera privar á la patria catalana d' un funcionari digne, zelós y de tanta intelligència com es lo insigne bibliógraf glória de Catalunya D. Marian Aguiló.

¡Ah senyors de Madrit ja arribará l' hora de passar comptes!

Y allavoras...

SECCIÓ DE ANUNCIS

CONFITERIA Y PASTISSERIA

de

J. GARRIGA

En aquest establiment hi trobará 'l públich gran varietat de dolços, turrons, fruytas de totas menas, conservas, licors, vins y champans de totas las millors y més acreditadas marcas.

Rambla.—J. GARRIGA.—Rambla

LITOGRAFIA, IMPREMTA Y GRABATS

DE

M. BROSSA

CARRER DE LAS VALLS, NÚMERO 23.—TELÉFONO NÚMERO 169.

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS, CHÈQUES, TITOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catàlechs, Tarifas, Pròspects, Marcas de fàbrica, Tarjetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programes, Mostruaris, Billets pera concerts, etc., etc.

PLEGADORS DE CARTÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA

CALENDARI CATALÀ DE PARET

¡GRAN TAMANY!

Blok una pesseta.—De venta en la impremta de Lo CATALANISTA.

BIBLIOTECA ESCOLAR CATALANISTA

REGLAS MORALES Y DE BONA CRIANSA

PER J. PIN Y SOLER

AB APROBACIÓ DE L'AUTORITAT ECLESIASTICA

Pren: 6 rals.—De venta en l'Administració d'aquest periódich.

Litografia e Impremta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169.—SABADELL